

## Nr 818

Av herrar **Norrby** och **Larsson** i Borrby, *om användning av skattesystemet som miljöpolitiskt instrument.*

(Lika lydande med motion nr 475 i Första kammaren)

Miljövärden har under senare tid blivit ett av mänsklighetens centrala problem. Huvudorsakerna till detta är att urbaniseringsprocessen och den tekniska utvecklingen har haft mycket stor inverkan på miljön. Inverkan har huvudsakligen varit av miljöförstörande art. Vi har själva i stort sett skapat de problem som har uppstått och fortfarande uppstår. Orsakssamband i dessa olika processer är i en del fall mycket komplicerade och föga utforskade. Andra däremot är väl kända och relativt lätta att ingripa mot. Med hänsyn till de hygieniska, medicinska och på lång sikt ekonomiska konsekvenser som den fortgående miljöförstörelsen medför anser vi att samhället i långt högre grad än hittills bör prioritera åtgärder som är ägnade att dels förhindra en ytterligare miljöförstörelse, dels så långt som möjligt reparera uppkomna skador. Vi kan ju också i mycket stor utsträckning påverka vår miljö i positiv riktning.

De positiva åtgärder som samhället vidtar kan naturligtvis vara av olika styrka, vara mer eller mindre tvingande och innebära olika mått av styrning. Arbetet med att rädda och förbättra vår miljö är så viktigt att vi måste acceptera mer eller mindre allvarliga ingrepp i den enskilda individens frihet för att nå resultat. Det är i allmänhet endast kortsiktigt lönsamt att förstöra miljön. Det marknadssystem vi har ger sålunda ofta kortsiktiga vinster till den enskilda producenten, distributören och konsumenten när miljöproblemen lämnas utan beaktande.

Samhället måste ansvara även för den långsiktiga utvecklingen och bör därför ingripa i marknadssystemet och på ett eller annat sätt styra utvecklingen. Styrningen kan ske med direkta förbud, i form av stimulansåtgärder åt ena eller andra hållet osv. För den enskilda är det viktigt att uppställda mål kan nås med minsta möjliga ingrepp i den personliga friheten.

Detta betyder att samhällets insatser för undvikande av miljöförstörelse i första hand bör inriktas på att stimulera frivilliga överenskommelser och initiativ som kan leda till minskade skadeverkningar. Bra exempel på vilket resultat detta kan ge är naturvårdsverkets och tvättmedelsproducenternas gemensamma ansträngningar att få fram mindre förorenande syntetiska tvättmedel. Ett annat exempel är statens och Stockholms stads beslut att

i viss utsträckning övergå till svavelfattigare eldningsolja för att därigenom minska luftföroreningen.

Frivilliga överenskommelser räcker emellertid inte alltid till. I vissa fall måste samhället vidta starkare åtgärder om miljöproblemen skall kunna bemästras. Det kan exempelvis bli fråga om förbud mot engångsglas och mot bly i bensin. Man kan också föreskriva att allt avloppsvatten skall renas höggradigt eller att alla bilar måste förses med avgasrenare. Kraftåtgärder av denna typ måste vidtas om inte annat hjälper. Direkta förbud eller tvingande åtgärder kan emellertid i många fall vara olämpliga och för privatpersoner mycket ovälkomna ingrepp i handlingsfriheten. En lagstiftningsåtgärd innebär ofta snabba och svåra omställningsprocesser som berörda parter kanske inte är mogna för. Dessutom leder inte alltid förbuden till önskat resultat, då de i många fall är svåra att kontrollera. Det medför till exempel stora kostnader för samhället att följa upp förbud mot nedskräpning i naturen eller utsläpp av giftiga ämnen. Umeå stads avloppsutsläpp är ett slående exempel på svårigheter att efterfölja bestämmelser på miljövårdsområdet.

Ett sätt att angripa miljöförstöringen som ännu inte använts är att utnyttja skattesystemet som miljöpolitiskt instrument. Motståndet mot förslag i den riktningen har hittills varit stort i finansdepartementet. Finansministern har varit obenägen att diskutera möjligheten men har nyligen i en interpellationsdebatt medgivit att viss beskattning på miljöförstöring kan övervägas.

Enligt vår uppfattning är miljöproblemen nu så allvarliga att tiden är mogen att använda skattesystemet i kampen mot de allvarligaste föroreningarna företrädesvis i de fall frivilliga överenskommelser inte ger resultat.

Att lägga skatt på vissa varor för att styra produktion och konsumtion i viss riktning är inget nytt. Vi har till exempel punktskatter på bensin, tobak, alkohol osv. Det bör därför vara möjligt att använda samma metoder att styra produktionen och konsumtionen så att skadorna på miljön blir avsevärt mindre än eljest. Förutom den direkta miljöbevarande effekten skulle även ekonomiska resurser frigöras för finansiering av olika reningsåtgärder. Idén med en miljöbeskattning är att den skall leda till en sådan prissättning att konsumtionen av de svårast miljöförstörande produkterna skall minska i avsevärd utsträckning och helst upphöra. Hårdare beskattning av tjockoljorna skulle till exempel underlätta övergången till svavelfattigare eldningsolja. Blyhaltig bensin kan beskattas hårdare än blyfattig bensin, vilket minskar konsumtionen av den förra och alltså leder till mindre blyutsläpp i markerna. På samma sätt kan fosfor i tvättmedlen påläggas miljöavgift för att framtvunga övergången till andra mindre skadliga ämnen. Fordonsskatten på bilar kan användas i liknande syfte. En lägre skatt på bilar med godkänd anordning för avgasrening kan bidra till

att minska luftföroreningarna. Engångsglasen kan beskattas för att styra övergången till mindre nedskräpande emballage. Avskrivningsreglerna för reningsanläggning bör utformas så, att företag som bygger anläggningar för rengöring av sina utsläpp gynnas skattemässigt. Samma bör gälla för bullerdämpande anordningar på speciellt störande maskiner.

Det finns alltså en mängd skattepolitiska åtgärder som enligt vår uppfattning verksamt skulle bidra till att minska miljöförstöringen. En utredning bör därför snarast tillsättas som närmare granskar dessa möjligheter och framlägger konkreta förslag till en sådan revision av skattesystemet att miljöförbättring premieras och miljöförstöring belastas.

Med hänvisning till ovanstående hemställas,

att riksdagen måtte uttala att skattesystemet skall användas som miljöpolitiskt instrument, samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning om en revision av skattesystemen i detta syfte.

Stockholm den 26 januari 1968

*Sören Norrby (fp)*

*Einar Larsson (cp)*

i Borrby

---